

CZU: 336.142.6:316.346.2(478)

UDC: 336.142.6:316.346.2(478)

RECONSIDERAREA ABORDĂRII DE BUGETARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA PRIN INCLUDEREA PERSPECTIVEI DE GEN

Conf. univ. dr. Andrei PETROIA, ASEM
apetroia@ase.md

ORCID: 0000-0003-1674-0700

Drd. Rodica ZADNIPRU, ASEM
zadniprur@gmail.com

ORCID: 0009-0004-9299-0343

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2024.128.094>

În ultimii ani, eforturile de integrare a dimensiunii de gen în politicile publice sunt din ce în ce mai vizibile. Printre problemele identificate în domeniul bugetării sensibile la gen, „Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova” (2017-2021) [7], subliniază lipsa cadrului normativ și a instrucțiunilor bugetare de reglementare a bugetării sensibile la dimensiunea de gen, în procesul de planificare a bugetului. Prin Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova (2023-2027), a fost din nou propus un obiectiv general, privind încorporarea bugetării sensibile la gen.

Cercetarea prezintă recomandări metodologice, privind implementarea abordării sensibile la gen în procesul bugetar, pentru autoritățile publice, care presupune aducerea actelor normative ce țin de implementarea și utilizarea abordării sensibile la gen în procesul bugetar, în corespundere cu cerințele enunțate.

Cuvinte-cheie: bugetare sensibilă la gen, politici publice, managementul finanțelor publice, egalitate de gen.

JEL: A13, H61, J16.

Introducere

În pofida faptului că Republica Moldova a înregistrat progrese importante în promovarea egalității de gen și eliminarea tuturor formelor de discriminare sub aspect de gen, aplicarea actelor normative și adaptarea lor la cerințele convențiilor internaționale reprezintă una dintre principalele provocări, pe lângă necesitatea de a asigura o finanțare adecvată pentru implementarea acestora.

Promovarea egalității de gen este un proces continuu, care necesită o dezvoltare și moni-

RECONSIDERING THE BUDGET APPROACH IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA BY INCLUDING GENDER PERSPECTIVE

Assoc. Prof. PhD Andrei PETROIA, ASEM
apetroia@ase.md

ORCID: 0000-0003-1674-0700

PhD candidate Rodica ZADNIPRU, ASEM
zadniprur@gmail.com

ORCID: 0009-0004-9299-0343

DOI: <https://doi.org/10.53486/econ.2024.128.094>

Efforts to mainstream gender dimension into public policies have been ongoing in recent years. Among the problems identified in the field of gender-sensitive budgeting, the Strategy for Ensuring Equality between Women and Men in the Republic of Moldova (2017-2021) [7] emphasizes the lack of a normative framework and budgetary instructions to regulate gender-sensitive budgeting in the budget planning process. A general objective regarding the integration of gender-sensitive budgeting was again proposed through the Program for Promoting and Ensuring Equality between Women and Men in the Republic of Moldova (2023-2027).

The research presents methodological recommendations regarding the implementation of the gender-sensitive approach in the budget process for public authorities, which implies the bringing of normative acts regarding the implementation and use of the gender-sensitive approach in the budget process in accordance with the stated requirements.

Keywords: gender sensitive budgeting, public policies, public finance management, gender equality.

JEL: A13, H61, J16.

Introduction

Although the Republic of Moldova has achieved important progress in promoting gender equality and eliminating all forms of gender discrimination, the application of normative acts and their adaptation to the requirements of international conventions represents one of the main challenges, along with the adequate funding, necessary for their implementation.

torizare pe termen lung. Importanța strategică a asigurării egalității de gen în Republica Moldova reiese doar din angajamentele internaționale, dar în special din prioritățile naționale de dezvoltare. Documentele internaționale semnate de Republica Moldova, precum Convenția pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor (1994), Declarația de la Beijing (1995), Declarația Mileniului a Națiunilor Unite (2000) etc., stipulează clar necesitatea promovării principiului egalității de gen și subliniază responsabilitatea guvernelor de a integra dimensiunea de gen în toate politicile publice și documentele de dezvoltare strategică [1].

Anterior adoptării Legii privind egalitatea de șanse între femei și bărbați în anul 2006, cadrul normativ al egalității de gen era garantat de art. 16, alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, care prevede că: „Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială” [2].

Adoptarea Legii nr. 5 din 09.02.2006, cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, reprezintă un progres major, datorită faptului că, pentru prima dată, în legislația Republicii Moldovei, este definit conceptul discriminării, în special pe baza criteriului de gen. Pe lângă definirea unor concepte specifice, precum egalitatea de șanse, genul și discriminarea de gen, această lege stabilește și un cadru legal și instituțional în domeniul egalității de gen [3].

În ceea ce privește cadrul instituțional de asigurare a egalității de șanse între femei și bărbați, prezenta Lege (art. 15-22) vizează următoarele autorități: Parlamentul; Guvernul; Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați; Ministerul Muncii și Protecției Sociale (organ specializat); Inspectoratul de Stat al Muncii; ministerele și alte autorități administrative centrale (grupurile de coordonare în domeniul gender); autoritățile administrației publice locale (unitățile gender); Biroul Național de Statistică; Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

De asemenea, Legea prenotată determină condițiile pentru dezvoltarea statisticii de gen. Art. 22 stabilește că Biroul Național de Statistică colectează, procesează și generalizează datele statistice dezagregate pe sexe. Totodată, autoritățile administrației publice centrale și locale, partidele politice, alte organizații social-politice,

Promoting gender equality is an ongoing process that requires long-term development and monitoring. The strategic importance of ensuring gender equality in the Republic of Moldova stems both from international commitments and, in particular, from national development priorities. The international documents signed by the Republic of Moldova, such as the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (1994), the Beijing Declaration (1995), the UN Millennium Declaration (2000) etc., clearly stipulate the need to promote the principles of gender equality and emphasize the responsibility of governments to integrate the gender dimension in all public policies and strategic development documents [1].

Prior to the adoption of the Law on Equal Opportunities between Women and Men in 2006, the normative framework of gender equality was ensured by art. 16, para. (2) of the Constitution of the Republic of Moldova, which states that: “All citizens of the Republic of Moldova are equal before the law and public authorities, regardless of race, nationality, ethnic origin, language, religion, sex, opinion, political affiliation, wealth or social status” [2].

The introduction of the Law on Equal Opportunities between Women and Men, no. 5 of 09.02.2006, represents a major progress, due to the fact that, for the first time in the legislation of the Republic of Moldova, the concept of discrimination is defined, in particular, according to the gender criterion. In addition to defining specific concepts, such as equal opportunities, gender and gender discrimination, this law also establishes the legal and institutional framework in the field of gender equality [3].

Regarding the institutional framework for ensuring equal opportunities between women and men, this Law (art. 15-22) refers to the following authorities: the Parliament, the Government, the governmental Commission for Equality between Women and Men, the Ministry of Labour and Social Protection (specialized body), the State Labour Inspectorate, ministries and other central administrative authorities (coordinating groups in the gender field); local public administration authorities (gender units), the National Bureau of Statistics, the Council for Preventing and Eliminating Discrimination and Ensuring Equality.

Also, the aforementioned Law determines the conditions for the development of gender sta-

persoanele juridice și persoanele fizice, care desfășoară activitate de întreprinzător, urmează să prezinte informațiile necesare, dezagregate pe sexe, Biroului Național de Statistică.

Adoptarea Legii nr. 5 din 09.02.2006, precum și a Planului Național „Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2006-2009” (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 984 din 25.08.2006), au condus la intensificarea activităților legate de crearea cadrului legal și instituțional de promovare a egalității de gen, fiind susținute de o serie de publicații specifice, cu defalcarea datelor pe sexe, ale Biroului Național de Statistică. Astfel, prin Hotărârea Guvernului nr. 350 din 07.04.2006 a fost instituită Comisia Guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați.

Legea cu privire la asigurarea egalității, nr. 121 din 25.05.2012, vizează prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor de pe teritoriul Republicii Moldova în sfera politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar [5]. Legea conține cadrul instituțional pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității precum și competențele autorităților publice.

Metode de cercetare aplicate

Abordarea metodologică a lucrării o reprezintă cercetarea fundamentală, prin intermediul metodelor de cercetare analitică: *metoda comparației*, *metoda sintezei*, *metoda inducției* și *metoda deducției*. Au fost abordate rapoartele instituțiilor internaționale, actele cadrului normativ actual și tratatele internaționale la care Republica Moldova a aderat. Analiza materialului factologic a fost realizată în baza unor documentelor de politici în domeniu ale Republicii Moldova, din bazele actelor normative e-Lex și MoldLex.

Rezultate și discuții

Promovarea egalității de gen se realizează treptat și este încorporată, într-o formă sau alta, în strategiile naționale de dezvoltare, documentele de politici, precum și prin intermediul unor proiecte susținute de organizații internaționale: Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitatea Femeilor (UN Women); Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD); Agenția Suedeză de Cooperare Internațională

tistics. Thus, art. 22 establishes that the National Bureau of Statistics collects, processes and generalizes the statistical data disaggregated by sex. At the same time, central and local public administration authorities, political parties, other socio-political organizations, legal entities and natural persons carrying out entrepreneurial activity will present the necessary information disaggregated by sex to the National Bureau of Statistics.

The adoption of Law no. 5 of 09.02.2006, as well as the National Plan “Promotion of gender equality in society for the period 2006-2009” (approved by Government Decision no. 984 of 25.08.2006) led to the intensification of activities related to the creation of the legal and institutional framework for the promotion of gender equality, being supported by a series of specific publications containing sex-disaggregated data by the National Bureau of Statistics. Thus, by Government Decision no. 350 of 04.07.2006, the governmental Commission for Equality between Women and Men was established.

Law on Ensuring Equality, no. 121 of 25.05.2012, aims at preventing and fighting discrimination, as well as ensuring the equality of all people on the territory of the Republic of Moldova in the political, economic, social, cultural and other spheres of life, regardless of race, colour, nationality, ethnic origin, language, religion or belief, sex, age, disability, opinion, political affiliation or any other similar criterion [5]. The law contains the institutional framework for preventing and fighting discrimination and ensuring equality and the powers of public authorities.

Research methodology

The methodological approach of the research is the fundamental research, through analytical research methods: *the comparison method*, *the synthesis method*, *the induction method* and *the deduction method*. Reports of international institutions, normative acts and international treaties to which the Republic of Moldova has acceded were examined. The analysis of the factual material was carried out on the basis of the policy documents in the field available in the e-Lex and MoldLex databases of the law of the Republic of Moldova.

Findings and discussions

The promotion of gender equality is gradually achieved and is incorporated, in one form or another, in national development strategies, policy documents or plans, as well as with the help of projects supported by international bo-

pentru Dezvoltare SIDA; Agenția Austriacă pentru Dezvoltare etc.).

Sinteza efectuată asupra cadrului legal și instituțional, privind egalitatea de gen în Republica Moldova, relevă progrese semnificative în ultimii ani. Cu toate acestea, existența reglementărilor și a cadrului instituțional este insuficientă sau nu garantează instantaneu și realizarea egalității de gen. Astfel, până în prezent, femeile încă întâmpină obstacole în atingerea unei egalități reale privind concilierea vieții de familie cu viața profesională, discriminarea pe piața muncii sau participarea la procese de luare a deciziilor la nivel central și local.

Republica Moldova a ratificat o serie de documente juridice internaționale privind asigurarea egalității femeilor și bărbaților, și depășirii tuturor formelor de discriminare. De exemplu, Republica Moldova s-a aliniat la Convenția Națiunilor Unite privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), precum și la Declarația de la Beijing și Platforma de acțiune de la Beijing. Deși CEDAW nu conține vreo dispoziție specifică privind bugetele, totuși principiile CEDAW impun ca femeile să aibă egalitate formală și materială. Iar Platforma de acțiune face referire specifică la utilizarea bugetelor pentru îmbunătățirea situației femeilor. În Capitolul VI (Aranjamente financiare) din Platforma de acțiune, clauza 345 include o trimitere specifică la bugetarea sensibilă la gen (BSG) [13].

Analiza cadrului legal privind posibilități de punere în aplicare a BSG la nivel național

Angajamentele legale, internaționale, asumate de Republica Moldova, includ o obligație legală și o bază pentru bugetarea sensibilă la gen. Mai mult decât atât, deși legislația națională nu menționează în mod direct BSG, totuși cadrul său juridic și strategic conține suficiente elemente, care constituie o bază legală fiabilă pentru activitatea în această direcție. De exemplu, unele dispoziții din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014 se referă direct la principiile cheie ale BSG, și anume distribuția echitabilă a resurselor între femei și bărbați și transparența bugetelor. Printre altele, principiile procedurii bugetare, definite în articolele 11 și 12 din Legea nr. 181/2014, includ următoarele principii ale sistemului bugetar:

- „principiul performanței” (art.11): resursele bugetare se alocă și se utilizează în

dies (UN Women, UNDP, the Swedish International Development Cooperation Agency SIDA, the Austrian Development Agency etc.).

The synthesis of the legal and institutional framework regarding gender equality in the Republic of Moldova reveals significant progress in recent years. However, the existence of regulations and the institutional framework is insufficient or does not instantly guarantee the achievement of gender equality. Thus, to date, women continue to face obstacles in achieving real equality in terms of reconciling family and work life, discrimination in the labour market or participation in decision-making processes at the central and local level.

The Republic of Moldova has ratified a series of international legal documents that ensure the equality of women and men and overcome all forms of discrimination. For example, the Republic of Moldova has aligned itself with the United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), as well as the Beijing Declaration and the Beijing Platform for Action. Although CEDAW does not contain any specific provision on budgets, the principles of CEDAW require that women have formal and material equality. And the Platform for Action makes specific reference to using budgets to improve the situation of women. In Chapter VI (Financial Arrangements) of the Platform for Action, clause 345 includes a specific reference to gender sensitive budgeting (GSB) [13].

Analysis of the legal framework regarding possibilities to implement GSB at the national level

The international legal commitments assumed by the Republic of Moldova include a legal obligation and a basis for gender-sensitive budgeting. Moreover, despite the fact that national legislation does not directly mention GSB, its legal and strategic framework contains enough elements that constitute a reliable legal basis for activity in this direction. For example, some provisions of the Law on Public Finances and Budgetary-Fiscal Responsibility, no. 181 of 25.07.2014, directly refer to the key principles of the GSB, namely the equitable distribution of resources between women and men and the transparency of budgets. Among other things, the budgetary principles reinforced by articles 11 and 12 of Law no. 181/2014 include the following principles of the budget system:

mod econom, eficient și eficace, în concordanță cu principiile buneii guvernării;

- „principiul transparenței” (art.12): proiectele de acte normative în domeniul finanțelor publice se supun consultării publice. Bugetele se elaborează, se aprobă și se administrează în mod transparent [4].

Așadar, este creată baza instituțională pentru promovarea reală a egalității de gen prin exprimarea voinței politice, pentru a include dimensiunea de gen în toate documente de politici cu reflectarea acțiunilor corespunzătoare în documentele bugetare de toate nivelurile. Pentru aceasta, statul trebuie să aducă actele sale normative în concordanță cu cerințele convențiilor internaționale la care Republica Moldova a aderat și, astfel, să-și asume obligațiunea de a elabora cadrul legal necesar implementării bugetării sensibile la dimensiunea de gen.

În acest context, apare necesitatea ca Parlamentul, Guvernul și, în special, Ministerul Finanțelor și Biroul Național de Statistică, să conformeze actele sale normative la cerințele modificărilor necesare, ținând cont de experiența internațională din țările care au încorporat, deja, bugetarea sensibilă la gen în legislația națională. În mod deosebit, aceasta se referă la Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014, Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului (aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 209 din 24.12.2015), precum și alte documente ce vizează toate etapele din cadrul procesului bugetar. Anume aceste documente stabilesc proceduri privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului în bază de programe de performanță, așa cum sugerează experiența multor țări, precum Austria, Germania și altele.

Dat fiind faptul că bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen este un domeniu transversal, care necesită o abordare comprehensivă pentru a asigura bugetarea programelor și politicilor în bază de gen, experiența internațională, în acest sens, ar putea fi preluată de Republica Moldova, pe calea integrării bugetării sensibile la gen, în procesul bugetar.

De asemenea, Ministerul Finanțelor și Biroul Național de Statistică ar trebui să determine setul întreg de indicatori necesari pentru bugetarea sensibilă la gen și analiza de gen, ceea ce va asigura posibilitatea de a efectua analiza de gen a tuturor bugetelor, programelor, strategiilor etc.

- “principle of performance” (art. 11): budgetary resources are allocated and used economically, efficiently and effectively, in accordance with the principles of good governance;
- “the principle of transparency” (art. 12): draft normative acts in the field of public finances are subject to public consultation; budgets are drawn up, approved and administered transparently [4].

Therefore, the institutional basis for the real promotion of gender equality is created by expressing the political will to include the gender dimension in all policy documents with the reflection of the corresponding actions in budget documents of all levels. For this, the state must align its normative acts with the requirements of the international conventions to which the Republic of Moldova has acceded and, thus, assumed the obligation to develop the legal framework necessary for the implementation of gender-sensitive budgeting.

In this context, there is a need for the Parliament and the Government and, in particular, the Ministry of Finance and the National Bureau of Statistics, to conform their normative acts to the requirements of the necessary amendments, taking into account the international experience of countries that have already incorporated gender-sensitive budgeting into national legislation. In particular, this refers to the Law on Public Finances and Budgetary-Fiscal Responsibility, no. 181 of 25.07.2014, the Methodological set on elaboration, approval and amendment of the budget (approved by the Order of the Ministry of Finance no. 209 of 24.12.2015), as well as other documents covering all stages of the budget process. Namely, these documents establish procedures for the development, approval and amendment to the budget based on performance programs, as suggested by the experience of many countries, such as Austria, Germany and others.

Given the fact that gender-sensitive budgeting is a transversal area that requires a comprehensive approach to ensure the budgeting of gender-based programs and policies, the international experience in this regard could be taken over by the Republic of Moldova by way of integrating gender-sensitive budgeting in the budget process.

Also, the Ministry of Finance and the National Bureau of Statistics should determine

Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova, pentru anii 2023-2027 (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 203 din 12.04.2023), este aliniat la dezideratul de integrare europeană și reflectă prioritățile din Strategia Consiliului Europei pentru egalitate între femei și bărbați, pentru perioada 2018-2023. De asemenea, în Program sunt evocate prioritățile din cadrul Strategiei Uniunii Europene privind egalitatea de gen pentru anii 2020-2025; Planul Strategic al UN Women pentru anii 2022-2025; Agenda de Asocieră dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană pentru perioada 2021-2027 inclusiv din alte instrumente și acte juridice internaționale în domeniu [8]. Printre domeniile de intervenție, asupra cărora se extinde prezentul Program, se include perfecționarea cadrului legal și instituțional existent, inclusiv stabilirea unor indicatori de performanță în cadrul programelor bugetare sensibile la dimensiunea de gen. Eforturile Guvernului orientate spre reforme vor favoriza calitatea serviciilor publice, programele de asistență socială, consolidarea sistemului unitar de salarizare în sectorul bugetar și reforma administrației publice.

Evaluarea managementului finanțelor publice de către echipa UN Women a constatat că bugetarea sensibilă la gen, la nivel național și local, nu a fost realizată [14]. Din considerentul că acest obiectiv stipulat în documentele de politici anterioare nu a fost atins [6], în noul Program a fost din nou stabilit Obiectivul (Obiectiv general 1) „Reducerea inegalităților structurale de gen prin politici și bugete sensibile la dimensiunea de gen” [8].

În cadrul acestui Obiectiv general este prevăzut un Obiectiv specific 1.1, care presupune „consolidarea cadrului de politici sectoriale sensibile la dimensiunea de gen ale ministerelor și ale altor autorități ale administrației publice centrale, în șapte domenii prioritare (educație și cercetare, sănătate, dezvoltare rurală, piața muncii, antreprenariat, protecție socială, protecție și integrare a persoanelor refugiate)” [8].

Drept acțiuni de bază, orientate spre atingerea obiectivului specific 1.1, au fost identificate:

- modificarea Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice [9], în vederea consolidării perspectivei egalității de gen;

the entire set of indicators needed for gender-sensitive budgeting and gender analysis, which will ensure the possibility to carry out gender analysis of all budgets, programs, strategies, etc.

The Program for Promoting and Ensuring Equality between Women and Men in the Republic of Moldova 2023-2027 (approved by Government Decision no. 203 of 12.04.2023) is aligned with the goal of European integration and reflects the priorities of the Council of Europe Gender Equality Strategy 2018-2023. The Program also mentions the priorities of the European Union Gender Equality Strategy 2020-2025, the UN Women's Strategic Plan 2022-2025, the EU-Moldova Association Agenda for the period 2021-2027, including other instruments and international legal acts in the field [8]. Among the areas of intervention on which this Program extends is included the improvement of the existing legal and institutional framework, including by establishing performance indicators within the budget programs sensitive to the gender dimension. The Government's reform-oriented efforts will favour the quality of public services, social assistance programs, the consolidation of the unitary salary system in the budgetary sector and the reform of public administration.

The assessment of public financial management by the UN Women team found that gender-sensitive budgeting at the national and local levels was not achieved [14]. Considering that this objective stipulated in the previous policy documents remains unfulfilled [6], the aforementioned Program reintroduces the Objective (General Objective 1) of “Reducing structural gender inequalities through gender-sensitive policies and budgets” [8].

Within this General objective, a Specific objective 1.1 is provided, which involves “consolidation of the framework of sectoral policies sensitive to the gender dimension of the ministries and other authorities of the central public administration in seven priority areas (education and research, health, rural development, labour market, entrepreneurship, social protection, protection and integration of refugees)” [8].

The following were identified as basic actions aimed at achieving specific objective 1.1:

- amendment of Government Decision no. 386/2020 regarding the planning, elaboration, approval, implementation, monitoring and evaluation of public policy

- elaborarea și încorporarea în metodologia de planificare bugetară a reglementărilor metodologice aferente dimensiunii de gen, în partea ce face referință la modul de prezentare a performanței programelor de cheltuieli bugetare, care să cuantifice aspectele privind egalitatea de gen;
- acordarea suportului centralizat (coordonat), ministerelor și altor autorități, în elaborarea și implementarea inițiativelor multianuale de integrare a perspectivei de gen în politicile sectoriale [8].

Astfel, unul din indicatorii de performanță al atingerii obiectivului 1.1 pune accent pe ajustarea metodologiei de planificare bugetară de către Ministerul Finanțelor, pe parcursul anului 2024.

Aici este de menționat că natura inițiativelor de bugetare sensibilă la dimensiunea de gen variază la nivel internațional. Însă nici un actor, în cadrul procesului bugetar, nu are atribuții privind asigurarea egalității de gen, expuse în Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014, dar și în cadrul legal, care reglementează activitatea acestor structuri organizaționale [4]. În mod direct sau indirect, în procesul bugetar se mai implică agențiile internaționale, societatea civilă, reprezentanții mediului academic, actorii regionali și locali, fast încurajat și de tendința internațională de descentralizare a funcțiilor bugetare și a puterii.

În practica internațională se evidențiază că, deținând funcțiile de bază în cadrul procesului bugetar, acești participanți pot fi investiți și cu unele responsabilități ce vizează bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen [15]. Actualmente, UN Women Moldova implementează un proiect de patru ani (noiembrie 2023 – octombrie 2027), privind accelerarea egalității de gen prin abilitatea femeilor la oportunitățile economice, combaterea violenței și guvernarea sensibilă la gen în Moldova (EVOLVE4GE) [16]. Intervențiile proiectului vor contribui, în mod direct, la implementarea priorităților naționale stabilite în: Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova (2023-2027); Strategia de reformă a administrației publice din Republica Moldova (2023-2030); precum și la atingerea prevederilor de gen din Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice (2023-2030) [6]. Unul dintre rezultatele anticipate ale proiectului este îmbunătățirea capacității autorităților guvernamentale centrale și locale de a proiecta și implementa politici sensibile la gen.

documents [9], in order to strengthen gender equality perspectives;

- elaboration and incorporation of methodological regulations related to the gender dimension into the budget planning methodology, in the part that refers to the presentation of the performance of budget expenditure programs for the quantification of gender equality aspects;
- providing centralized (coordinated) support to ministries and other authorities in the development and implementation of multi-year initiatives to integrate the gender perspective into sectoral policies [8].

Thus, one of the performance indicators for achieving objective 1.1 emphasizes the adjustment of the budget planning methodology by the Ministry of Finance, during the year 2024.

Here, it is worth noting that the nature of gender-responsive budgeting initiatives vary internationally. However, no actor in the budget process has the powers to ensure gender equality set forth in the Law on Public Finances and Budgetary-Fiscal Responsibility, no. 181 of 25.07.2014, but also in the legal framework that regulates the activity of these organizational bodies [4]. Directly or indirectly, international agencies, civil society, representatives of the academic environment, regional and local actors are also involved in the budget process, which is encouraged by the international trend of decentralization of budget functions and power.

In international practice, it is mentioned that, by holding the basic functions within the budget process, these participants can also be invested with some responsibilities related to gender-sensitive budgeting [15]. Currently, UN Women Moldova is implementing a four-year project (November 2023 – October 2027), regarding the acceleration of gender governance in Moldova (EVOLVE4GE) [16]. The interventions of the project will directly contribute to the implementation of the national priorities set in the Government Programme on Gender Equality (2023-2027), the Strategy on Public Administration Reform (2023-2030), as well as to the gender responsive provisions of the Public Finance Management Strategy (2023-2030) [6]. One of the anticipated outcomes of the EVOLVE4GE project is the enhancement of the capacity of both central and local government authorities to design and implement gender-responsive policies.

Reieșind din cele descrise mai sus, propunem unele **recomandări referitoare la integrarea dimensiunii de gen în legislația națională privind procesul bugetar**, care au fost elaborate în conformitate cu Obiectivul general 1 „Reducerea inegalităților structurale de gen prin politici și bugete sensibile la dimensiunea de gen”, din cadrul Programului de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova, pentru anii 2023-2027, precum și în scopul dezvoltării în continuare a bugetării în bază de programe de performanțe.

Legea nr. 5 din 09.02.2006, cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, propunem să fie completată cu noțiuni noi, după cum urmează:

- *analiza bugetului la dimensiunea de gen* – determinarea impactului cheltuielilor și veniturilor bugetare asupra poziției sociale și economice, precum și identificarea necesităților diferite și a oportunităților pentru femei și bărbați, fete și băieți, în cadrul relațiilor social-economice dintre ei;
- *auditul de gen* – activitatea de evaluare a gradului efectiv de instituționalizare a egalității de gen în politicile, programele, structurile organizaționale, procedurile (inclusiv procesele decizionale) și în bugetele corespunzătoare, la nivelul unei organizații, unități de muncă sau individual;
- *bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen* – integrarea sistematică a aspectelor de gen în procesul bugetar prin evaluarea impactului diferențiat al veniturilor și cheltuielilor bugetare asupra vieții femeilor, bărbaților, fetelor și a băieților, luând în considerare diferențele existente, nevoile și interesele beneficiarilor, în vederea reducerii disparităților de gen în societate;
- *buget sensibil la dimensiunea de gen* – plan financiar elaborat în scopul îmbunătățirii guvernării, utilizării raționale a resurselor financiare publice în vederea atingerii unei echități economice, sociale și de gen;
- *statistica gender* – statistica care reflectă în mod adecvat situația femeilor și bărbaților în toate domeniile vieții politice, economice, sociale etc.

De asemenea, Legea prenotată urmează să fie completată cu un capitol nou: **Bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen:**

(1) Bugetul sensibil la dimensiunea de gen reprezintă aplicarea abordării complexe a egali-

Based on the above, we propose some **recommendations regarding the integration of the gender dimension in the national legislation regarding the budget process**, which were developed in accordance with General objective 1 “Reducing structural gender inequalities through gender-sensitive policies and budgets” within the Program for Promoting and Ensuring Equality between Women and Men in the Republic of Moldova for the years 2023-2027, as well as for the further development of budgeting based on performance programs.

Law on Equal Opportunities between Women and Men, no. 5 of 09.02.2006, is to be supplemented with new notions:

- *gender-sensitive budget analysis* – determining the impact of budget expenditures and revenues on the social and economic position, as well as identifying the different needs and opportunities for women and men, girls and boys within the socio-economic relations between them;
- *gender audit* – the activity of evaluating the effective degree of institutionalization of gender equality in policies, programs, organizational structures and procedures (including decision-making processes) and in the corresponding budgets at the level of an organization, work unit or individual;
- *gender-sensitive budgeting* – the systematic integration of gender aspects into the budget process by assessing the differential impact of budget revenues and expenditures on the lives of women, men, girls and boys, taking into account existing differences, needs and interests of beneficiaries in order to reduce disparities in gender in society;
- *gender-sensitive budget* – financial plan developed for the purpose of improving governance, the rational use of public financial resources in order to achieve economic, social and gender equity;
- *gender statistics* – statistics that adequately reflects the situation of women and men in all areas of political, economic, social life, etc.

Also, the above Law is to be supplemented with a new chapter: **Gender-sensitive budgeting:**

(1) The gender sensitive budget represents the application of the complex approach of equa-

tății între femei și bărbați în procesul bugetar. Aceasta include:

- a) evaluarea bugetului din perspectiva dimensiunii de gen;
- b) încorporarea dimensiunii de gen la toate etapele procesului bugetar;
- c) restructurarea veniturilor și cheltuielilor în scopul promovării egalității de gen.

Este esențial să fie prevăzută modalitatea „Integrarea aspectelor de gen în cadrul procesului bugetar”, la etapele de aprobare a bugetului, de executarea și raportarea bugetului, și anume:

(1) Bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen se încadrează în procesul de bugetare bazat pe programe fundamentate pe performanță, prevăzută de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181 din 25.07.2014;

(2) Pentru fiecare program/sub-program bugetar se prevede cel puțin un obiectiv legat de egalitate de gen;

(3) Performanța realizării obiectivului privind egalitatea de gen, prevăzut pentru fiecare program/sub-program bugetar, se exprimă prin indicatori de performanță, care se elaborează conform regulilor stabilite de Ministerul Finanțelor.

În aceeași ordine de idei, este necesar să fie ajustată Legea nr. 181 din 25.07.2014, precum și unele acte normative ale Guvernului și ale Ministerului Finanțelor: Hotărârea Guvernului nr. 696 din 30.08.2017 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor [10], Normele metodologice privind executarea de casă a bugetelor componente ale bugetului public național și a mijloacelor extrabugetare prin Contul Unic Trezorerial al Ministerului Finanțelor, nr.215 din 28.12.2015 [11]. Menționăm că, Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului nr.209 din 24.12.2015, a fost abrogat la finele anului 2023 [12], ceea ce reprezintă o oportunitate de revizuire metodologică, sub aspect de gen, a unei viitoare reglementări a procesului de planificare bugetară.

Concluzii

Introducerea dimensiunii de gen în procesul de bugetare și finanțare poate contribui la: reorientarea cheltuielilor bugetului de stat asupra realizării problemelor sociale actuale, ținând cont de necesitățile și interesele tuturor cetățenilor țării, indiferent de gen; lichidarea discordanțelor între politicile promovate; modul de cheltuire a mijloacelor financiare bugetare. Utilizarea analizei bugetelor sensibile la gen, în politicile

lity between women and men in the budget process. This includes:

- a) evaluating the budget from the perspective of the gender dimension;
- b) incorporating the gender dimension at all stages of the budget process;
- c) restructuring of incomes and expenditures in order to promote gender equality.

It is essential to provide the way to integrate gender aspects in the budget process, at the stages of budget approval, execution and budget reporting, namely:

(1) Gender-sensitive budgeting is part of the budgeting process based on performance-based programs provided by Law on Public Finances and Budgetary-Fiscal Responsibility, no. 181 of 25.07.2014;

(2) For each budgetary program/sub-program, at least one goal related to gender equality is provided;

(3) The achievement of the objective regarding gender equality provided for each budget program/sub-program is expressed through performance indicators, which are elaborated according to the rules established by the Ministry of Finance.

In the same vein, it is necessary to adjust the Law no. 181 of 25.05.2014, as well as some normative acts of the Government and the Ministry of Finance: Government Decision no. 696 of 30.08.2017 regarding the organization and operation of the Ministry of Finance [10], Methodological norms regarding the execution of budgets that are components of the national public budget and extrabudgetary means through the Single Treasury Account of the Ministry of Finance, no. 215 of 28.12.2015 [11]. The Methodological set regarding the development, approval and amendment of the budget, no. 209 of 24.12.2015, was repealed at the end of 2023 [12], which represents an opportunity for methodological gender review of a future regulation of the budget planning process.

Conclusions

The introduction of the gender dimension in the budgeting and financing process can contribute to the reorientation of state budget expenditures towards the realization of current social problems, taking into account the needs and interests of all citizens of the country, regardless of gender, the liquidation of divergences bet-

din toate domeniile, se prezintă în calitate de instrument necesar, care garantează respectarea principiului egalității de gen în distribuirea și alocarea resurselor.

În scopul implementării și utilizării abordării sensibile la gen, în cadrul procesului bugetar, pot fi angajați experți internaționali și naționali independenți, inclusiv prin cooperare, ca parte a implementării proiectelor de asistență tehnică internațională, în conformitate cu procedura prevăzută în legislație.

Pentru a realiza acest lucru, noul proiect EVOLVE4GE al UN Women își propune să consolideze capacitatea mecanismelor de egalitate de gen, să ofere asistență Ministerului Finanțelor și altor utilizatori centrali ai bugetului, pentru a integra considerațiile de gen în managementul finanțelor publice și, prin acordarea de sprijin cuprinzător administrației publice locale, pentru pilotarea bugetelor sensibile la gen.

În linii generale, se recomandă implementarea abordării sensibile la gen în cadrul procesului bugetar, în următoarea ordine:

- a) studierea cadrului legal și a altor documente care conțin informații privind egalitatea de gen;
- b) efectuarea analizei de gen a programelor bugetare;
- c) luarea deciziilor în baza rezultatelor analizei de gen a programelor bugetare;
- d) monitorizarea programelor bugetare sensibile la gen.

been promoted policies and the way of spending budgetary funds. The use of gender-sensitive budget analysis in policies in all areas is presented as a necessary tool that guarantees compliance with the principle of gender equality in the distribution and allocation of resources.

In order to implement and use the gender-sensitive approach in the budget process, independent international and national experts may be engaged, including through cooperation as part of the implementation of international technical assistance projects, in accordance with the procedure provided by the legislation.

To achieve this, UN Women's new EVOLVE4GE project aims to strengthen the capacity of central and local gender equality mechanisms, offer customized assistance to the Ministry of Finance and other central budget users to mainstream gender into public finance management and providing comprehensive support to local public administration for piloting gender-responsive budgets.

In general, it is recommended to implement the gender-sensitive approach in the budget process in the following order:

- a) studying the legal framework and other documents containing information on gender equality;
- b) performing gender analysis of budget programs;
- c) making decisions based on the results of the gender analysis of budget programs;
- d) monitoring gender sensitive budget programs.

Bibliografie/Bibliography:

1. BAURCIULU, A., BELOSTECINIC, M., CASIAN, A., PÂRȚACHI, I., PETROIA, A. *Bugetare sensibilă la gen* [online]. Chișinău: ASEM, 2009, pp. 43-33. [citată 19.05.2024]. Disponibil: https://old.ase.md/files/proiecte/unwomen/bsg/GRB_Manual-ASEM.rom_25.11.2009.pdf
2. Constituția Republicii Moldova: din 29 iulie 1994. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 12.08.1994, nr. 1. [citată 19.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
3. Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse pentru femei și bărbați: nr. 5/2006. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2006, nr. 47-50/200 [citată 19.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
4. Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale: nr. 181 din 25.07.2014. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2014, nr. 223-230 [citată 22.05.2024]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135212&lang=ro#
5. Legea cu privire la asigurarea egalității: nr. 121 din 25.05.2012. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2012, nr. 103, art. 355 [citată 15.05.2024]. Disponibil: e-Lex.

6. Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 71 din 22.02.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2023, nr. 75-78/148 [citât 22.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
7. Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2017-2021 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia, aprobată prin Hotărârea Guvernului: nr. 259 din 28.04.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2017, nr. 171-180, art. 410 [citât 01.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
8. Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pentru anii 2023-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 203 din 12.04.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2023, nr. 197-199, art. 491 [citât 10.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
9. Hotărârea Guvernului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice: nr. 386 din 17.06.2020. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2020, nr. 153-158, art. 509. [citât 09.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
10. Hotărârea Guvernului cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Finanțelor: nr. 696 din 30.08.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2017, nr. 329, art. 801 [citât 20.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
11. Normele metodologice privind executarea de casă a bugetelor componente ale bugetului public național și a mijloacelor extrabugetare prin Contul Unic Trezorerial al Ministerului Finanțelor, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor nr. 215 din 28.12.2015. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2015, nr. 377-391, art. 2731 [citât 020.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
12. Cu privire la abrogarea Ordinului ministrului finanțelor nr. 209/2015, aprobat prin Ordinul ministrului finanțelor: nr. 123 din 21.12.2003. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* [online]. 2024, nr. 5-8, art. 4 [citât 20.05.2024]. Disponibil: e-Lex.
13. Beijing Declaration and Platform for Action. In: *The Fourth World Conference on Women* [online]. 15 September 1995 [citât 03.05.2024]. Disponibil: <https://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/pdf/BDPfA%20E.pdf>
14. *Raport de evaluare a performanței cheltuielilor publice și a responsabilității financiare (CPRF), inclusiv evaluarea managementului financiar public sensibil la dimensiunea de gen* [online]. BANCA MONDIALA. Iulie 2022 [citât 04.05.2024]. Disponibil: https://mf.gov.md/sites/default/files/Moldova%20National%20PEFA%20assessment%20report_rom.pdf, <https://mf.gov.md/ro/managementul-finan%C8%9Belor-publice/pefa>
15. BAURCIULU, A., CASIAN, A., PETROIA, A. *Bugetarea sensibilă la gen. Ghid pentru Autoritățile Publice Locale* [online]. Chișinău: ASEM, 2018, p. 53. ISBN 978-9975-141-88-8. [citât 20.05.2024]. Disponibil: <https://moldova.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20Moldova/Attachments/Publications/2018/Ghid%20APL%20Bugetarea%20Sensibil%20la%20Gen.pdf>
16. *UN Women notice* [online]. [citât 20.05.2024]. Disponibil: https://jobs.undp.org/cj_view_job.cfm?cur_job_id=116223